

PIAGGIO

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

17. juni 1999 *

I sag C-295/97,

angående en anmodning, som Tribunale di Genova (Italien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA

mod

International Factors Italia SpA — (Ifitalia),

Dornier Luftfahrt GmbH,

Ministero della Difesa,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 92 (efter ændring nu artikel 87 EF),

har

* Processprog: italiensk.

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-P. Puissochet, og dommerne P. Jann, C. Gulmann, D.A.O. Edward og M. Wathelet (refererende dommer),

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer

justitssekretær: fuldmægtig L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

- Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA ved advokat Tomaso Galletto, Genova
- Dornier Luftfahrt GmbH ved advokaterne Antonio Fusillo og Alessandro Fusillo, Rom, og advokat Gianfranco Nasuti, Genova
- den italienske regering ved afdelingschef, professor Umberto Leanza, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, bistået af statens advokat, Oscar Fiumara
- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Gérard Rozet og Paolo Stancanelli, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 27. januar 1999 er afgivet mundtlige indlæg af Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA ved advokaterne

Tomaso Galletto og Ivano Cavanna, Genova, af Dornier Luftfahrt GmbH ved advokaterne Antonio og Alessandro Fusillo, af den italienske regering ved Oscar Fiumara og af Kommissionen ved Paolo Stancanelli,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 4. marts 1999,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved kendelse af 29. juli 1997, indgået til Domstolen den 11. april 1997, har Tribunale di Genova i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 92 (efter ændring nu artikel 87 EF).
- 2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, som Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA (herefter »Piaggio«) har anlagt mod det tyske selskab Dornier Luftfahrt GmbH (herefter »Dornier«) vedrørende tilbagebetaling af et beløb på 30 028 894 382 ITL, som Piaggio har betalt til Dornier.
- 3 Piaggio købte hos Dornier tre fly, der skulle leveres til det italienske forsvar. Piaggio betalte ved fra december 1992 at foretage en række overførsler til Dornier samt ved transporter til Dornier at overdrage forskellige fordringer på Forsvarsministeriet og selskabet International Factors Italia SpA.

- 4 Ved dekret af 28. november 1994, der blev vedtaget af industriministeren og ministeren for statens finanser i fællesskab (GURI nr. 281 af 1.12.1994), blev Piaggio sat under særlig administration i henhold til lov nr. 95/79 af 3. april 1979 (GURI nr. 94 af 4.4.1979, herefter »lov nr. 95/79«). Beslutningen herom blev truffet i forlængelse af en af Tribunale di Genova den 29. oktober 1994 afsagt dom, der erklærede Piaggio for insolvent og fastslog, at selskabet kunne sættes under særlig administration.
- 5 Den 14. februar 1996 anlagde Piaggio sag ved Tribunale di Genova med påstand dels om, at samtlige betalinger, overdragelser af og transporter på fordringer til Dornier i de to sidste år før Piaggio's overgang til særlig administration blev omstødt i forhold til selskabets massekreditorer, dels om, at Dornier blev dømt til at tilbagebetale de dertil svarende beløb med tillæg af renter. Piaggio gjorde i den denne forbindelse gældende, at Dornier, skønt bekendt med, at Piaggio ikke var betalingsdygtig, fra selskabet i anledning af salget af de tre fly, modtog forskellige præferencebetalinger til et samlet beløb af 30 028 894 382 ITL i strid med princippet om samtlige kreditorers ret til ligelig fyldestgørelse.
- 6 Piaggio støttede sin påstand på artikel 67 i konkursloven, der finder anvendelse i sagen i kraft af henvisningerne i artikel 1 i lov nr. 95/79 og artikel 203 i konkursloven, hvorefter betalinger i de sidste to år, før en virksomhed erklæres for insolvent, og proceduren for dens anbringelse under særlig administration indledes, kan omstødes til fordel for den insolvente virksomheds massekreditorer.
- 7 Dornier påstod sagsøgerens påstand afvist under anbringende af, at lov nr. 95/79 er i strid med traktatens artikel 92.
- 8 Proceduren med særlig administration af større kriseramte virksomheder blev indført ved lov nr. 95/79.

- 9 I medfør af lovens artikel 1, stk. 1, finder proceduren anvendelse på virksomheder, som i mindst et år har haft over 300 beskæftigede, og hvis gæld til kreditinstitutter, socialforsikringsinstitutter eller til selskaber, hvori staten er hovedaktionær, andrager mindst 80,444 mia. ITL samt et beløb på fem gange den frigjorte kapital.
- 10 Ifølge samme lovs artikel 1a finder proceduren ligeledes anvendelse, når insolvens skyldes forpligtelsen til at tilbagebetale staten, offentlige organer eller selskaber, hvori staten er hovedaktionær, beløb på mindst 50 mia. ITL, svarende til mindst 51 % af den frigjorte kapital som tilbagebetaling af ulovlig støtte eller støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, eller støtte til teknologisk udvikling og forskning.
- 11 Det bestemmes i artikel 2, stk. 1, i lov nr. 95/79, at en virksomhed for at kunne blive omfattet af proceduren med særlig administration indenretligt skal være erklæret insolvent af en domstol enten i henhold til konkursloven, eller fordi den ikke har udbetalt løn i mindst tre måneder. Industriministeren kan efter høring af ministeren for statens finanser vedtage et dekret, hvorved virksomheden sættes under særlig administration, og kan under hensyntagen til kreditorernes interesser tillade, at virksomheden fortsætter driften i et tidsrum af højst to år, der højst kan forlænges med yderligere to år efter indstilling fra det tværministerielle udvalg til samordning af industripolitikken (herefter »CIPI«).
- 12 Virksomheder under særlig administration er undergivet konkurslovens almindelige bestemmelser med de udtrykkelige undtagelser, der fremgår af lov nr. 95/79 eller senere love. I forbindelse med proceduren med særlig administration kan ejeren af den insolvente virksomhed ligesom i forbindelse med den almindelige likvidationsprocedure ikke disponere over sine aktiver, som i princippet skal tjene til fyldestgørelse af kreditorerne; renterne af den eksisterende gæld suspenderes; ingen betaling af gæld i en bestemt periode forud for insolvenserklæringen kan omstødes; ingen individuel kreditorforfølgning kan iværksættes eller fremmes i

den pågældende virksomheds formue. I tilfælde af særlig administration omfatter suspensionen af kreditorforfølgning dog, til forskel fra den almindelige konkursprocedure, skattegæld samt bøder, renter og tillæg som følge af for sen betaling af selskabsskat, jf. artikel 4 i lov nr. 544/81.

- 13 Herudover kan staten efter samstemmende udtalelse fra CIPI i medfør af artikel 2a i lov nr. 95/79, kautionere for hele eller en del af den gæld, som virksomheder under særlig administration måtte stifte til finansiering af den løbende drift og til genaktivering og færdiggørelse af installationer, bygninger og industriudstyr, på de betingelser og vilkår, der gælder i henhold til dekret udstedt af ministeren for statens finanser.
- 14 I forbindelse med saneringen er det tilladt at sælge alle den insolvente virksomheds anlæg på de vilkår, der er fastsat i lov nr. 95/79. Ifølge lovens artikel 5a er overdragelsen af ejendomsretten til hele eller en del af virksomheden pålagt en fast registreringsafgift på 1 mio. ITL.
- 15 Desuden er virksomheder under særlig administration i henhold til artikel 3, stk. 2, i lov nr. 19/87 af 6. februar 1987 (GURI nr. 32 af 9.2.1987) fritaget for betaling af bøder for manglende betaling af obligatoriske socialbidrag.
- 16 Når en virksomhed under særlig administration i medfør af artikel 2, andet led, i lov nr. 95/79 meddeles tilladelse til at videreføre sine aktiviteter, skal den udpegede administrator udfærdige den nødvendige handlingsplan, hvis forenelighed med hovedretningslinjerne i den nationale industripolitik undersøges af CIPI, inden den godkendes af industriministeren. Beslutninger vedrørende spørgsmål om omstrukturering, salg af aktiver, likvidation eller ophør af perioden med særlig administration skal godkendes af samme minister.

- 17 Først ved slutningen af perioden med særlig administration kan kreditorer med fordringer i en virksomhed, som er undergivet denne ordning, opnå fyldestgørelse, helt eller delvist, gennem frasalg af virksomhedens aktiver eller gennem dennes nye indtjening. Endvidere dækkes efter konkurslovens artikel 111 og 212 udgifter afholdt i forbindelse med den særlige administration og videreførelsen af virksomhedens drift, herunder gæld, der er blevet stiftet, ved fradrag i provenuet af bomassens salg, med fortrinsret for de fordringer, der bestod på tidspunktet for den særlige administrations påbegyndelse.
- 18 Proceduren med særlig administration slutter efter indgåelse af en akkord, fuldstændig fordeling af aktiverne, og fuldstændig afvikling af gælden efter konstatering af insufficiens, eller efter at virksomheden har genvundet evnen til opfylde sine forpligtelser og dermed at vende tilbage til økonomisk stabilitet.
- 19 Det bemærkes i øvrigt, at Kommissionen i skrivelse E 13/92 (EFT 1994 C 395, s. 4), der blev tilstillet den italienske regering i medfør af EF-traktatens artikel 93, stk. 1 (nu artikel 88, stk. 1, EF), har anført, at lov nr. 95/79 efter dens opfattelse i forskellige henseender faldt inden for anvendelsesområdet for traktatens artikel 92 ff., og henstillede, at enhver anvendelse af denne lov forudgående blev meddelt Kommissionen, således at de forskellige tilfælde kunne undersøges inden for rammerne af den ordning, der finder anvendelse på støtte til kriseramte virksomheder.
- 20 De italienske myndigheder svarede, at de kun havde i sinde at foretage en forudgående meddelelse i de tilfælde, som angår statslig kaution som omhandlet i artikel 2a i lov nr. 95/79, og på baggrund heraf besluttede Kommissionen at indlede den i traktatens artikel 93, stk. 2, omhandlede procedure. Det fremgår ikke af sagen, at denne procedure hidtil har ført til vedtagelse af en endelig kommissionsbeslutning.

21 Den forelæggende ret er i tvivl om lov nr. 95/79's forenelighed med traktatens artikel 92, og har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse af følgende spørgsmål:

»1) Kan en national rets anmodning til Domstolen om en direkte afgørelse vedrørende lovligheden efter traktatens artikel 92 (statsstøtte) af en i en medlemsstat gældende lovbestemmelse, admitteres?

2) Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende, kan det da antages, at den italienske stat med lov nr. [95] af 3. april 1979 om særlig administration af større kriseramte virksomheder — og navnlig med de i præmisserne til nærværende kendelse nævnte bestemmelser i denne lov — kan antages at have ydet bestemte af denne lov omfattede virksomheder ('større virksomheder') støtte, der er i strid med traktatens artikel 92?»

Formaliteten med hensyn til den præjudicielle forelæggelse

22 Piaggio har gjort gældende, at de præjudicielle spørgsmål ikke kan admitteres, idet forelæggelseskendelsen på den ene side ikke fyldestgørende og klart angiver den retlige ramme, som den ønskede fortolkning indgår i, og de forelagte spørgsmål på den anden side ikke er relevante for afgørelsen af hovedsagen, hvor kravet om omstødelse er blevet støttet på almindelige konkursbestemmelser, hvorefter betalinger, der er foretaget de to sidste år før insolvenserklæringen, kan omstødes.

23 Selv om forelæggelseskendelsen ganske vist kun meget summarisk gengiver den retlige ramme, der danner baggrund for den præjudicielle anmodning, kan dette

ikke i den foreliggende sag medføre, at spørgsmålene skal afvises. Denne gengivelse er nemlig tilstrækkelig, idet den gør det muligt klart at forstå de forelagte spørgsmål.

- 24 I øvrigt bemærkes det, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvem en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retslige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen (jf. bl.a. dom af 1.12.1998, sag C-200/97, Ecotrade, Sml. I, s. 7907, præmis 25).
- 25 I øvrigt kan det fastslås, at i den foreliggende sag er spørgsmålet, om en ordning som den ved lov nr. 95/79 indførte skal anses for en ny støtte eller en allerede foreliggende støtte, hvilket spørgsmål Domstolen vil tage stilling til ex officio i det følgende inden for rammerne af det snævre samarbejde mellem den og de nationale retter, ikke uden betydning for afgørelsen af hovedsagen i betragtning af de resultater, som den forelæggende ret efter traktatens artikel 92 og 93 vil kunne nå frem til som følge af den manglende forudgående underretning til Kommissionen om den støtteordning, der eventuelt er tale om.
- 26 Desuden er det udelukket straks at fastslå, at Dornier's situation, såfremt Piaggio helt var undergivet de almindelige konkursregler, på enhver måde ville have været den samme, navnlig når det gælder selskabets mulighed for i al fald delvis at opnå dækning for sine fordringer, også selv om muligheden for at få omstødt betalinger i venteperioden forud for insolvenserklæringen består efter de almindelige konkursregler. Spørgsmålet herom skal afgøres af den nationale ret.
- 27 De præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares.

Det første præjudicielle spørgsmål

- 28 Den forelæggende ret spørger med sit første spørgsmål, om den kan anmode Domstolen om en direkte afgørelse vedrørende en national foranstaltnings forenelighed med traktatens artikel 92.
- 29 Det bemærkes for det første, at efter fast retspraksis kan Domstolen under en sag efter traktatens artikel 177 ikke fortolke national ret eller afgøre, om en national foranstaltning er forenelig med fællesskabsretten (jf. bl.a. dom af 21.1.1993, sag C-188/91, Deutsche Shell, Sml. I, s. 363, præmis 27).
- 30 Specielt vedrørende kontrollen med medlemsstaternes overholdelse af deres forpligtelser i henhold til traktatens artikel 92 og 93 bemærkes det, som anført i Domstolens dom af 11. juli 1996 (sag C-39/94, SFEI m.fl., Sml. I, s. 3547, præmis 41 ff.), indtager de nationale retter og Kommissionen roller, som dels supplerer hinanden, dels er klart adskilte.
- 31 Mens det alene er Kommissionen, der er kompetent til med forbehold af Domstolens efterprøvelse at træffe afgørelse om støtteforanstaltningers forenelighed med fællesmarkedet, har de nationale retter til opgave at sikre borgernes rettigheder, i tilfælde af tilsidesættelse af forpligtelsen ifølge artikel 93, stk. 3, til at give Kommissionen forudgående underretning om statsstøtte.
- 32 Herved kan en national ret for at fastslå, om en statslig foranstaltning, som er indført uden iagttagelse af den forudgående undersøgelsesprocedure efter artikel 93, stk. 3, skulle have været underkastet denne procedure, være nødt til at fortolke det i traktatens artikel 92 omhandlede støttebegreb. Såfremt den, som forelæggelseskendelsen i denne sag viser, er i tvivl om, hvorledes den skal klassificere den omhandlede statsstøtteforanstaltning, kan den anmode Kommissionen om nærmere oplysninger herom, eller den kan eller skal i overens-

stemmelse med traktatens artikel 177, stk. 2 og 3, forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål om fortolkning af traktatens artikel 92 (SFEI m.fl.-dommen, præmis 49, 50 og 51).

- 33 For at give den forelæggende ret et brugbart svar, må det derfor undersøges, om en ordning som den, der er indført ved lov nr. 95/79, der fraviger de almindelige konkursregler, kan kvalificeres som statsstøtte i traktatens artikel 92's forstand, og i henhold til artikel 93, stk. 3, skulle have været meddelt Kommissionen, før den blev iværksat.

Definitionen af støtte

- 34 Som Domstolen allerede har fastslået, er støttebegrebet mere generelt end tilskudsbegrebet, fordi det ikke blot omfatter positive ydelser såsom selve tilskuddene, men ligeledes de indgreb, der under forskellige former letter de byrder, som normalt belaster en virksomheds budget, og derved, uden at være tilskud i ordets egentlige forstand, er af samme art og har tilsvarende virkninger (jf. dom af 15.3.1994, sag C-387/92, Banco Exterior de España, Sml. I, s. 877, præmis 13, og Ecotrade-dommen, præmis 34).
- 35 Begrebet »støtte« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i traktatens artikel 92, stk. 1, indebærer nødvendigvis fordele, der direkte eller indirekte ydes ved hjælp af statsmidler, eller som udgør en supplerende byrde for staten eller organer, der er udpeget eller oprettet til dette formål (jf. bl.a. dom af 7.5.1998, forenede sager C-52/97, C-53/97 og C-54/97, Viscido m.fl., Sml. I, s. 2629, præmis 13).
- 36 Som Domstolen har fastslået i forbindelse med EKSF-traktatens artikel 4, litra c), i nævnte Ecotrade-dom, vil flere kendetegn ved den ordning, der er indført ved

lov nr. 95/79, særlig med hensyn til omstændighederne i hovedsagen, kunne gøre det muligt at fastslå eksistensen af støtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, såfremt den rækkevidde, der tillægges dem nedenfor, blev bekræftet af den forelæggende ret.

- 37 For det første fremgår det af sagen, at lov nr. 95/79 kan finde anvendelse på en selektiv måde til fordel for store, kriseramte industrivirksomheder, hvis gæld til visse kategorier af kreditorer, hovedsagelig offentlige, er særlig stor. Som Domstolen har anført i præmis 38 i Ecotrade-dommen, er det endda højest sandsynligt, at staten eller offentlige organer hører til blandt den berørte virksomheds hovedkreditorer.
- 38 Det skal ligeledes understreges, at industriministerens beslutninger om at stille en kriseramt virksomhed under særlig administration og at tillade den at fortsætte driften, også når de træffes for på bedst mulig måde at varetage kreditorernes interesser og under særlig hensyntagen til mulighederne for en nyttiggørelse af virksomhedens aktiver, som Domstolen har fastslået i præmis 39 i Ecotrade-dommen og den forelæggende ret bekræftet, også påvirkes af ønsket om, ud fra nationale industripolitiske hensyn, at bevare virksomhedens økonomiske aktivitet.
- 39 Under disse omstændigheder og under hensyntagen til den type virksomheder, der er omfattet af den omtvistede ordning, samt til udstrækningen af de skønsbeføjelser, som ministeren råder over, navnlig når han tillader, at en insolvent virksomhed under særlig administration fortsætter driften, opfylder den omhandlede ordning betingelsen om specificitet, der er en af begrebet statsstøttes kendetegn (jf. på linje hermed dom af 26.9.1996, sag C-241/94, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 4551, præmis 23 og 24).
- 40 Uanset hvilket formål, den nationale lovgiver forfølger, fremgår det, at den omhandlede lovgivning kan stille de virksomheder, som den finder anvendelse på, i en bedre situation end andre, idet lovgivningen gør det muligt at fortsætte

virksomhedernes økonomiske aktivitet under omstændigheder, hvor en sådan mulighed ville være udelukket ved anvendelse af de almindelige konkursregler, der tager afgørende hensyn til beskyttelsen af kreditorernes interesser. Imidlertid vil en tilladelse til at videreføre de økonomiske aktiviteter under sådanne omstændigheder — når henses til fordringernes prioritet i forbindelse med aktiviteternes videreførelse — kunne medføre en supplerende byrde for de offentlige myndigheder, hvis det faktisk blev konstateret, at staten eller offentlige organer figurerede blandt den kriseramte virksomheds hovedkreditorer, i det omfang denne skylder betydelige summer.

- 41 Endvidere indebærer den særlige administration ud over en statslig kaution i medfør af artikel 2a i lov nr. 95/79, som de italienske myndigheder har accepteret forudgående at meddele Kommissionen, en udvidelse af forbuddet mod og suspensionen af enhver individuel kreditorfølgning til inddrivelse af skattegæld samt bøder, renter og tillæg som følge af for sen betaling af selskabsskat, fritagelse for forpligtelsen til betaling af bøder pålagt som følge af manglende betaling af socialbidrag, samt anvendelsen af en præferencesats ved overdragelse af hele eller en del af virksomheden, idet overdragelsen er pålagt en fast registreringsafgift på 1 mio. ITL, hvorimod den almindelige registreringsafgift udgør 3 % af værdien af de overtagne genstande.
- 42 Sådanne fordele, der er indrømmet af den nationale lovgiver, vil ligeledes kunne indebære en supplerende byrde for de offentlige myndigheder i form af en statslig kaution, et afkald på offentlige fordringer, en fritagelse for forpligtelsen til betaling af bøder samt en nedsat skattesats. Det kan kun forholde sig anderledes, hvis det godtgøres, at den særlige administration og videreførelsen af virksomhedens økonomiske aktivitet ikke vil medføre en supplerende byrde for staten i forhold til det, der ville følge af anvendelsen af de almindelige bestemmelser om konkurs. Det tilkommer den forelæggende ret at undersøge disse elementer eventuelt efter at have indhentet oplysninger hos Kommissionen.

43 På baggrund af det ovenfor anførte skal det fastslås, at anvendelsen på en virksomhed af en ordning som den, der er indført ved lov nr. 95/79, og som fraviger den almindelige konkursret, skal anses for at give anledning til tildeling af statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, når det er fastslået, at denne virksomhed

— har haft tilladelse til at videreføre sin økonomiske aktivitet under omstændigheder, hvor en sådan mulighed ville have været udelukket i forbindelse med anvendelsen af den almindelige konkursret, eller

— har haft en eller flere fordele, såsom en statslig kaution, en nedsat skattesats, en fritagelse fra forpligtelsen til at betale bøder eller et reelt afkald, helt eller delvist, på det offentliges fordringer, som en anden insolvent virksomhed ikke ville have haft krav på ved anvendelsen af den almindelige konkursret.

Følgerne af manglende forudgående underretning

44 Traktaten indeholder i artikel 93 bestemmelser om Kommissionens løbende undersøgelse af og kontrol med støtte. For så vidt angår nye støtteordninger, som medlemsstaterne agter at indføre, fastlægger den en forudgående procedure, hvis gennemførelse er en absolut forudsætning for, at en støtte kan anses for lovligt indført. I henhold til artikel 93, stk. 3, første punktum, skal enhver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger meddeles Kommissionen, før de gennemføres.

45 Kommissionen har imidlertid defineret ordningen ifølge lov nr. 95/79 som »eksisterende statsstøtteforanstaltning«, idet den dog samtidig har erkendt, at denne lov, selv om den blev kundgjort efter traktatens ikrafttræden, ikke blev

meddelt den i overensstemmelse med bestemmelserne i traktatens artikel 93, stk. 3. Dens synspunkter bygger på hensigtsmæssighedsgrunde, herunder bl.a. dens egne vanskeligheder gennem 14 år med, hvilken form for statsstøtte der kunne antages at foreligge med lov nr. 95/79, forventningerne hos de erhvervsdrivende, der var underkastet ordningen ifølge denne lov, dennes sjældne anvendelse, og umuligheden af i praksis at få de beløb, der eventuelt ville kunne kræves tilbage, tilbagebetalt.

- 46 Dette synspunkt kan ikke anerkendes.
- 47 Afgørelsen af, om der foreligger ny støtte, og om dennes indførelse derfor kræver iværksættelse af proceduren for forudgående undersøgelse i henhold til artikel 93, stk. 3, kan nemlig ikke bero på en subjektiv vurdering foretaget af Kommissionen.
- 48 Som Domstolen har fastslået i dom af 9. august 1994 (sag C-44/93, *Namur-Les assurances du crédit*, Sml. I, s. 3829, præmis 13), fremgår det af såvel indholdet af som målsætningerne med bestemmelserne i artikel 93, at støtteordninger, der allerede var gældende før tidspunktet for traktatens ikrafttrædelse, og støtteordninger, der lovligt er blevet iværksat under iagttagelse af de i artikel 93, stk. 3, fastsatte krav, herunder de krav, som fremgår af Domstolens fortolkning i dom af 11. december 1973 (sag 120/73, *Lorenz*, Sml. s. 1471, præmis 4, 5 og 6), skal anses for eksisterende støtteordninger efter artikel 93, stk. 1, mens støtteordninger skal anses for nye støtteordninger, der er underlagt underretningsforpligtelsen ifølge artikel 93 stk. 3, såfremt der er tale om en påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger, hvorved bemærkes, at ændringer i denne forstand kan vedrøre såvel eksisterende støtteordninger som oprindelige planer om påtænkt støtte, som Kommissionen er blevet underrettet om.
- 49 Når det således er godtgjort, at en ordning som den, der er indført ved lov nr. 95/79, i og for sig kan føre til ydelse af statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, kan denne ordning derfor ikke gennemføres, hvis den ikke er blevet meddelt Kommissionen, og, såfremt meddelelse har fundet sted, ikke før

Kommissionen har truffet en afgørelse, der anerkender, at støtteprojektet er foreneligt med fællesmarkedet, eller, såfremt Kommissionen ikke inden to måneder fra meddelelsen har truffet afgørelse, før denne frists udløb (jf. Lorenz-dommen, præmis 4).

50 Det første spørgsmål skal derfor besvares på følgende måde:

Domstolen har ikke under en sag, der er anlagt i henhold til traktatens artikel 177 kompetence til at fortolke national ret eller træffe afgørelse om en national foranstaltnings forenelighed med traktatens artikel 92. En national ret kan imidlertid, når den får forelagt et krav om, at den skal fastslå følgerne af en tilsidesættelse af traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum, anmode Kommissionen om oplysninger eller kan eller skal i henhold til artikel 177, stk. 2 og 3, anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 92 med henblik på at afgøre, om de omhandlede statslige foranstaltninger udgør statsstøtte, som skulle have været meddelt Kommissionen.

Anvendelsen på en virksomhed af en ordning som den, der er indført ved lov nr. 95/79, og som fraviger den almindelige konkursret, skal anses for at give anledning til tildeling af statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, når det er fastslået, at denne virksomhed

- har haft tilladelse til at videreføre sin økonomiske aktivitet under omstændigheder, hvor en sådan mulighed ville have været udelukket i forbindelse med anvendelsen af den almindelige konkursret, eller
- har haft en eller flere fordele, såsom en statslig kaution, en nedsat skattesats, en fritagelse fra forpligtelsen til at betale bøder eller et reelt afkald, helt eller

delvist, på det offentliges fordringer, som en anden insolvent virksomhed ikke ville have haft krav på ved anvendelsen af den almindelige konkursret.

Når det er godtgjort, at en ordning som den, der er indført ved lov nr. 95/79, i og for sig kan føre til ydelse af statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, kan denne ordning derfor ikke gennemføres, hvis den ikke er blevet meddelt Kommissionen, og, såfremt meddelelse har fundet sted, ikke før Kommissionen har truffet en afgørelse, der anerkender, at støtteprojektet er foreneligt med fællesmarkedet, eller, såfremt Kommissionen ikke inden to måneder fra meddelelsen har truffet afgørelse, før denne frists udløb.

Det andet præjudicielle spørgsmål

- 51 I betragtning af besvarelsen af det første spørgsmål er det uforholdsmæssigt at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 52 De udgifter, der er afholdt af den italienske regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Tribunale di Genova ved kendelse af 29. juli 1997, for ret:

- 1) Domstolen har ikke under en sag, der er anlagt i henhold til EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) kompetence til at fortolke national ret eller træffe afgørelse om en national foranstaltnings forenelighed med EF-traktatens artikel 92 (efter ændring nu artikel 87 EF). En national ret kan imidlertid, når den får forelagt et krav om, at den skal fastslå følgerne af en tilsidesættelse af artikel 93, stk. 3, sidste punktum (nu artikel 88, stk. 3, sidste punktum, EF), anmode Kommissionen om oplysninger eller kan eller skal i henhold til traktatens artikel 177, stk. 2 og 3, anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 92 med henblik på at afgøre, om de omhandlede statslige foranstaltninger udgør statsstøtte, som skulle have været meddelt Kommissionen.
- 2) Anvendelsen på en virksomhed af en ordning som den, der er indført ved lov nr. 95/79 af 3. april 1979, og som fraviger den almindelige konkursret, skal anses for at give anledning til tildeling af statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, når det er fastslået, at denne virksomhed

- har haft tilladelse til at videreføre sin økonomiske aktivitet under omstændigheder, hvor en sådan mulighed ville have været udelukket i forbindelse med anvendelsen af den almindelige konkursret, eller
- har haft en eller flere fordele, såsom en statslig kaution, en nedsat skattesats, en fritagelse fra forpligtelsen til at betale bøder eller et reelt afkald, helt eller delvist, på det offentliges fordringer, som en anden insolvent virksomhed ikke ville have haft krav på ved anvendelsen af den almindelige konkursret.

3) Når det er godtgjort, at en ordning som den, der er indført ved lov nr. 95/79, i og for sig kan føre til ydelse af statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, kan denne ordning derfor ikke gennemføres, hvis den ikke er blevet meddelt Kommissionen, og, såfremt meddelelse har fundet sted, ikke før Kommissionen har truffet en afgørelse, der anerkender, at støtteprojektet er foreneligt med fællesmarkedet, eller, såfremt Kommissionen ikke inden to måneder fra meddelelsen har truffet afgørelse, før denne frists udløb.

Puissochet

Jann

Gulmann

Edward

Wathelet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. juni 1999.

R. Grass

J.-P. Puissochet

Justitssekretær

Formand for Femte Afdeling